

หลักการมะนิลา
ว่าด้วยความรับผิดชอบของสื่อตัวกลาง

แนวทางปฏิบัติที่ดีที่จำกัดความรับผิดชอบของตัวกลางสำหรับเนื้อหาในการส่งเสริม
ริมเสรีภาพในการแสดงออกและนวัตกรรม

ความคิดริเริ่มของภาคประชาสังคมทั่วโลก

รุ่น 1.0, มีนาคม 2558

หลักการมะนิลา ว่าด้วยความรับผิดชอบของสื่อตัวกลาง¹

อารัมภบท

การสื่อสารใด ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตต้องผ่านช่องทางของสื่อตัวกลาง อย่างเช่น ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสังคม และเว็บไซต์เพื่อการค้นหา นโยบายกำกับดูแลความรับผิดชอบทางกฎหมายของสื่อตัวกลางในแง่เนื้อหาการสื่อสารเหล่านี้ มีผลกระทบต่อสิทธิของผู้ใช้งาน ทั้งในแง่เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการสมาคม และสิทธิในความเป็นส่วนตัว เพื่อคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออก และสนับสนุนโครงสร้างเพื่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่อยู่บนความสมดุลของความต้องการของภาครัฐ กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ กลุ่มภาคประชาสังคมทั่วโลกได้ประชุมและเสนอกรอบหลักประกันขั้นพื้นฐานและแนวปฏิบัติที่ดีสุด

ค

ทั้งนี้โดยมีที่มาจากตัวบทของกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและกรอบกฎหมายระหว่างประเทศอื่น ๆ

นโยบายที่นำมาใช้โดยไม่มีการประกาศ มาตรการกำกับดูแลที่เข้มงวด รุนแรง และไม่สอดคล้องกับหลักความจำเป็นและความได้สัดส่วน และการใช้นโยบายอย่างไม่คงเส้นคงวา ส่งผลให้เกิดการเซ็นเซอร์และการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิมนุษยชนโดยรัฐบาลและภาคเอกชน เป็นการจำกัดสิทธิในการแสดงออกอย่างเสรีของบุคคลและทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่คลุมเครือ ปิดกั้นความริเริ่มสร้างสรรค์ทางอินเทอร์เน็ต

ผู้กำหนดนโยบายและสื่อตัวกลางควรคำนึงถึงกรอบเหล่านี้ ในการจัดทำ รับรอง และแก้ไขกฎหมาย นโยบาย และการปฏิบัติที่กำกับดูแลความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางกรณีที่เป็นเนื้อหาของ บุคคลที่สาม เรามีวัตถุประสงค์สนับสนุนการพัฒนาระบบความรับผิดชอบที่ใช้ได้อย่างเป็นสากลและ

¹ ฉบับภาษาไทยโดยเครือข่ายพลเมืองเน็ต แปลโดย พิกพ อุคมอิทธิพงศ์ และ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล เผยแพร่ครั้งแรก 15 เม.ย. 2558
ดูต้นฉบับภาษาอังกฤษและคำแปลภาษาอื่น ๆ ได้ที่ <https://www.manilaprinciples.org/>

สอดคล้องกับความเป็นมนุษย์

ที่มุ่งส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์พร้อมกับการเคารพสิทธิของผู้ใช้งานอย่างสอดคล้องกับปณิญา

สากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR) และหลักการปฏิบัติด้านธุรกิจและสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights)

I. สื่อตัวกลางควรได้รับการคุ้มครองจากความรับผิดชอบที่เป็นเนื้อหาของบุคคลที่สาม

- a. ระเบียบกำกับดูแลความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางใด ๆ ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยต้องมีขอบเขตที่เฉพาะเจาะจง ชัดเจน และสามารถเข้าถึงได้
- b. สื่อตัวกลางควรได้รับการคุ้มครองจากความรับผิดชอบที่เป็นเนื้อหาของบุคคลที่สาม โดยสื่อตัวกลางไม่ได้มีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาอันแต่อย่างใด
- c. สื่อตัวกลางต้องไม่ถูกฟ้องร้องเพื่อเอาผิดกรณีที่ไม่ควบคุมเนื้อหาที่ชอบด้วยกฎหมาย
- d. สื่อตัวกลางต้องไม่ถูกฟ้องตามกฎหมายอย่างเข้มงวด กรณีที่เป็นตัวกลางจัดเก็บและเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุคคลที่สาม และไม่ควรถูกบังคับตามนโยบายความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางให้ต้องควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดต่อเนื้อหาที่เผยแพร่

II. ต้องไม่กำหนดให้ควบคุมเนื้อหา เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาล

- a. ต้องไม่กำหนดให้สื่อตัวกลางควบคุมเนื้อหา เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาลที่เป็นอิสระและไม่ลำเอียง ภายหลังการพิจารณาว่าเนื้อหาในข้อพิพาทนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- b. คำสั่งเพื่อควบคุมเนื้อหาต้อง
 1. ระบุหลักเกณฑ์อันเป็นเหตุให้วินิจฉัยว่าเนื้อหาดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมายตามเขตอำนาจศาลนั้น

2. ระบุตัวบ่งชี้ตำแหน่งบนอินเทอร์เน็ต (Internet identifier) และอธิบายของเนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น
 3. ระบุพยานหลักฐานที่เพียงพออันเป็นพื้นฐานทางกฎหมายเพื่อออกคำสั่งดังกล่าว
 4. หากเป็นไปได้ ให้ระบุระยะเวลาที่ควรควบคุมเนื้อหาดังกล่าว
- c. ความรับผิดชอบใด ๆ
- สำหรับสื่อตัวกลางต้องมีสัดส่วนเหมาะสมและเชื่อมโยงโดยตรงกับพฤติกรรมที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของสื่อตัวกลางนั้น
- กรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งเพื่อการควบคุมเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม
- d. สื่อตัวกลางต้องไม่รับผิดชอบที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งใด ๆ
- ที่ไม่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักการนี้

III. คำขอให้ควบคุมเนื้อหาต้องมีความชัดเจน ไม่คลุมเครือ และเป็นไปตามกระบวนการอันควรตามกฎหมาย

สอดคล้องกับหลักการข้อที่ 2

สื่อตัวกลางไม่ควรถูกควบคุมเนื้อหากรณีที่ไม่มีการสั่งจากหน่วยงานศาล

หากรัฐบาลหรือภาคเอกชนที่ร้องขอให้มีการควบคุมเนื้อหา จะต้องปฏิบัติตามหลักการต่อไปนี้

- a. ต้องไม่กำหนดให้สื่อตัวกลางประเมินในแง่สาระบัญญัติของความชอบด้วยกฎหมายของเนื้อหาของบุคคลที่สามนั้น
- b. คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหาที่ถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีคุณลักษณะในขั้นต่ำดังต่อไปนี้
 1. ระบุตัวบทกฎหมายที่สนับสนุนว่าเนื้อหาดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย
 2. ระบุยูอาร์แอลและคุณลักษณะของเนื้อหาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น
 3. มีเนื้อหาครอบคลุมอายุความ ข้อยกเว้น และข้อต่อสู้ทางกฎหมายกรณีที่เป็นเนื้อหาที่ผู้ใช้งานเป็นผู้ผลิต
 4. รายละเอียดการติดต่อของบุคคลหรือหน่วยงานที่ออกคำสั่ง เว้นแต่มีข้อห้ามตามกฎหมาย
 5. พยานหลักฐานมากเพียงพอเพื่อสนับสนุนการออกคำสั่งดังกล่าว

6. การประกาศความสุจริตใจว่าข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง
- c. คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหาอันเป็นผลมาจากนโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง ต้องมีคุณลักษณะในขั้นต่ำดังต่อไปนี้
1. เหตุผลว่าทำไมเนื้อหาดังกล่าวถือเป็นการละเมิดนโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง
 2. ระบุอาร์แอลและคุณลักษณะของเนื้อหาที่ละเมิดนโยบายการควบคุมเนื้อหา
 3. รายละเอียดการติดต่อของบุคคลหรือหน่วยงานที่ออกคำสั่ง เว้นแต่มีข้อห้ามตามกฎหมาย
 4. การประกาศความสุจริตใจว่าข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง
- d. สื่อตัวกลางซึ่งเป็นที่ตั้งเผยแพร่เนื้อหาที่อาจถูกกำหนดตามกฎหมายให้ต้องปฏิบัติตาม คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหา กรณีที่เป็นเนื้อหาไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งการส่งคำขอและคำร้องที่ชอบด้วยกฎหมายไปยังผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหา หรือการแจ้งให้ผู้ร้องทราบถึงเหตุผลว่าไม่สามารถปฏิบัติตามคำขอดังกล่าวได้ ('notice and notice')
- สื่อตัวกลางไม่ควรถูกกำหนดให้ต้องประกันว่าต้องสามารถจำแนกตัวผู้ใช้งานได้
- e. ในการส่งต่อคำขอ
- สื่อตัวกลางต้องระบุคำอธิบายอย่างชัดเจนและเข้าถึงได้เพื่อให้ผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาทราบถึงสิทธิของตนเอง
- รวมทั้งในทุกกรณีที่สื่อตัวกลางจำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อควบคุมเนื้อหา โดยต้องแจ้งให้ผู้ใช้งานทราบถึงขั้นตอนการโต้แย้งหรือกลไกการอุทธรณ์คำสั่ง
- f. ถ้าสื่อตัวกลางจำกัดเนื้อหาซึ่งอยู่ในระบบเครือข่ายของตนโดยอ้างคำสั่งให้ควบคุมเนื้อหา ต้องเป็นการปฏิบัติที่เป็นไปตามหลักการข้อที่ 6 ว่าด้วยความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ด้านล่าง
- g. ควรกำหนดบทลงโทษกรณีที่มีการอ้างคำสั่งให้ควบคุมเนื้อหาโดยมิชอบหรือไม่สุจริตใจ.

IV. กฎหมายและคำสั่งและการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหาต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ว่าด้วยความจำเป็นและความได้สัดส่วน

กฎหมาย ระเบียบ

และการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหาต้องเกิดจากเหตุจำเป็นและมีสัดส่วนเหมาะสมต่อสังคมประชาธิปไตย

- a. การควบคุมเนื้อหาใด ๆ ควรจำกัดเฉพาะเนื้อหาส่วนที่เป็นปัญหา
- b. เมื่อมีการควบคุมเนื้อหา
ต้องมีการนำมาตรการทางเทคนิคที่มีลักษณะควบคุมจำกัดน้อยสุดมาใช้
- c. กรณีที่มีการควบคุมเนื้อหาเนื่องจากเป็นเนื้อหาไม่ชอบด้วยกฎหมายสำหรับภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง หากสื่อตัวกลางให้บริการข้ามภูมิภาค ในกรณีเช่นนั้น
การควบคุมเนื้อหาจะต้องจำกัดอยู่เฉพาะภูมิกาดังกล่าว
- d. กรณีที่เป็นการควบคุมเนื้อหาเนื่องจากความไม่ชอบด้วยกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนด คำสั่งควบคุมต้องไม่มีผลเกินระยะเวลาดังกล่าว
และต้องมีการต่ออายุคำสั่งควบคุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อประกันการมีผลบังคับใช้

V. กฎหมายและนโยบายและการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหาต้องเป็นไปตามกระบวนการอันควรตามกฎหมาย

- a. ก่อนจะอ้างคำสั่งหรือคำขอเพื่อควบคุมเนื้อหาใด ๆ
สื่อตัวกลางและผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาต้องได้รับแจ้งถึงสิทธิของตนที่จะให้ข้อมูลเว้นแต่กรณีที่เป็นพฤติการณ์ที่เป็นข้อยกเว้น
ซึ่งในกรณีเช่นนั้นต้องมีการทบทวนคำสั่งดังกล่าวภายหลังการบังคับใช้แล้ว
และการปฏิบัติต้องเกิดขึ้นทันทีที่เป็นไปได้
- b. กฎหมายกำกับดูแลสื่อตัวกลางใด ๆ
ต้องกำหนดให้ทั้งผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาและสื่อตัวกลางมีสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งให้ควบคุมเนื้อหานั้น

- c. สื่อตัวกลางควรกำหนดให้ผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาเข้าถึงกลไกเพื่อทบทวนคำวินิจฉัยเพื่อควบคุมเนื้อหา
กรณีที่เห็นว่าเป็นการละเมิดนโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง
- d. กรณีที่ผู้ใช้งานซึ่งเป็นผู้ผลิตเนื้อหาขณะในการอุทธรณ์คำสั่งตามข้อ (b) หรือให้มีการทบทวนคำวินิจฉัยเพื่อควบคุมเนื้อหาตาม (c)
สื่อตัวกลางควรนำเนื้อหาเหล่านั้นกลับเข้ามาในเครือข่ายเพื่อการเผยแพร่
- e. สื่อตัวกลางไม่ควรเปิดเผยข้อมูลที่สามารถจำแนกตัวบุคคลของผู้ใช้งาน เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาล
ระบบที่กำหนดความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางต้องไม่กำหนดให้ผู้ใช้งานเปิดเผยข้อมูลที่สามารถจำแนกตัวบุคคลของผู้ใช้งาน เว้นแต่มีคำสั่งจากหน่วยงานศาล
- f. ในการจัดทำและบังคับใช้นโยบายการควบคุมเนื้อหา
สื่อตัวกลางควรเคารพหลักสิทธิมนุษยชน
ในทำนองเดียวกันรัฐบาลมีพันธกรณีต้องประกันว่านโยบายการควบคุมเนื้อหาของสื่อตัวกลาง เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชน

VI. ความโปร่งใสและการตรวจสอบได้ต้องเป็นองค์ประกอบของกฎหมายและนโยบาย รวมทั้งการปฏิบัติเพื่อการควบคุมเนื้อหา

- a. รัฐบาลต้องเผยแพร่กฎหมาย นโยบาย การตัดสินใจ และระเบียบในรูปแบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของสื่อตัวกลาง
ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตในเวลาที่เหมาะสมและมีรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้
- b. รัฐบาลต้องไม่ใช่มาตรการนอกกระบวนการกฎหมายเพื่อควบคุมเนื้อหา
รวมทั้งการสร้างแรงกดดันที่มีข้อแลกเปลี่ยนเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การให้บริการ ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนหรือบังคับให้เกิดการปฏิบัติที่อ้างว่าเกิดขึ้นโดย “สมัครใจ” และเพื่อให้เกิดข้อตกลงในการควบคุมการค้า
หรือควบคุมการเผยแพร่เนื้อหาต่อสาธารณะ
- c. สื่อตัวกลางควรเผยแพร่นโยบายการควบคุมเนื้อหาของตนผ่านอินเทอร์เน็ต
โดยใช้ภาษาที่ชัดเจนและรูปแบบที่เข้าถึงได้

มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยหากมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ
และแจ้งให้ผู้ใช้งานทราบหากมีการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้อง

- d. รัฐบาลต้องเผยแพร่รายงานด้านความโปร่งใส
โดยระบุข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับคำสั่งและคำขอที่มีต่อสื่อตัวกลาง
เพื่อให้ควบคุมเนื้อหาใด ๆ
- e. สื่อตัวกลางควรเผยแพร่รายงานด้านความโปร่งใส
โดยระบุข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับการควบคุมเนื้อหาใด ๆ ที่เกิดขึ้น
รวมทั้งการปฏิบัติตามคำขอของรัฐบาล ตามคำสั่งของศาล ตามคำร้องของเอกชน
และการบังคับใช้นโยบายการควบคุมเนื้อหา
- f. กรณีที่มีการควบคุมเนื้อหาเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการของสื่อตัวกลาง
และสามารถแสดงข้อความแจ้งเตือนให้ผู้ใช้งานที่เข้าถึงเนื้อหาได้ทราบ
สื่อตัวกลางต้องแสดงคำเตือนที่ชัดเจนเพื่ออธิบายว่ามีการควบคุมเนื้อหาใด ๆ
และเหตุใดจึงทำเช่นนั้น
- g. รัฐบาล สื่อตัวกลาง
และภาคประชาสังคมควรร่วมมือกันเพื่อจัดทำและสนับสนุนกลไกกำกับดูแลที่เป็น
อิสระ โปร่งใส และไม่ลำเอียง
เพื่อประกันให้เกิดการตรวจสอบได้ต่อนโยบายและการปฏิบัติเพื่อควบคุมเนื้อหา
- h. กรอบและกฎหมายความรับผิดชอบของสื่อตัวกลางควรกำหนดให้มีการทบทวนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบต่อระเบียบและแนวปฏิบัติ
ทั้งนี้เพื่อประกันให้มีเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน เป็นผล และไม่เป็นการละเมิดการ
การทบทวนตามวาระเช่นนี้ควรเป็นส่วนหนึ่งของกลไกเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติ
และผลกระทบที่เกิดขึ้น ทั้งนี้ควรมีข้อบทให้มีการตรวจสอบจากหน่วยงานอิสระ
ทั้งในแง่ต้นทุน ประโยชน์ที่ชัดเจน และผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน